

KKTC Merkez Bankası ve KKTC İstatistik Kurumu
Tarafından Uluslararası Para Fonu (IMF) Altıncı El Kitabına
Uygun Olarak Hazırlanan Ödemeler Dengesi İstatistikleri
İle İlgili Ortak Basın Duyurusu

Güncel uluslararası kavram ve standartlara uyumlu bir şekilde, karar alıcılar ve veri kullanıcılarına karşılaştırılabilir, tutarlı, şeffaf, zamanlı, doğru ve güvenilir ödemeler dengesi istatistikleri üretilmesi için konuya yönelik bilgi paylaşımı, işbirliği ve görev dağılımının belirlenmesi amacıyla, 2020 yılı Haziran ayında “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İstatistik Kurumu Arasında Ödemeler Dengesi İstatistiklerinin Oluşturulması İle İlgili İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır. Ancak yaşanan salgın nedeniyle ödemeler dengesi istatistiklerinin kurumlarımızca ortak olarak hazırlanması sürecinde gecikme olmuştur. 2021 yılına ilişkin ödemeler dengesi istatistikleri, birlikte yapılan çalışmalar sonucunda IMF’nin Altıncı El Kitabı formatına uygun olarak hazırlanmıştır.

Bu protokol kapsamında KKTC Merkez Bankası’nın ve İstatistik Kurumu’nun ortak yürüttüğü çalışmalarda, öncelikle mevcut veriler ve bunların kullanılabilirliği değerlendirilerek dönüşümün sağlanması hedeflenmiş ve yeni standartlara göre derleme yapmak için ihtiyaç duyulan yeni veriler belirlenmiştir. Benimsenen dönüşüm planına göre, ilk olarak, mevcut kalemler Altıncı El Kitabı formatına yerleştirilmiştir. İlerleyen dönemlerde ilgili kurumlarla da çalışmalar yoğunlaştırılarak mevcut veriler daha da detaylandırılacak ve kamuoyunun bilgisine sunulacaktır.

Yeni içeriği ile uluslararası standartlara uyumlu olarak hazırlanan 2021 yılı Ödemeler Dengesi İstatistikleri ilk kez yayımlanmasına bağlı olarak, geçmiş yıllarla karşılaştırma imkânı vermek amacıyla 2019 ve 2020 yıllarını da kapsamaktadır.

Ödemeler Dengesi eski formatından, Altıncı El Kitabı formatına geçilirken “Cari İşlemler Hesabında” bazı kalemlerde revizyona gidilirken, eski formattaki “Sermaye Hesabı” tamamen değiştirilerek “Sermaye Hesabı” ve “Finans Hesabı” olarak ayrılmıştır. Eski formatta ayrı bir kalem olan “Rezerv Hareketleri”, “Finans Hesabına” dâhil edilmiştir.

Ödemeler Dengesi İstatistikleri hazırlanırken tüm ekonomik aktivitelerin kayıtlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada idari kayıtlara hızlı ulaşmanın önemi bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Ödemeler Dengesi İstatistiklerinin en doğru veri ile politika yapıcılara yol gösterebilmesi adına turizm ve eğitim gelirlerini belirleyecek olan anket uygulamalarının güncellenmesi ve uluslararası kurallara uygun olarak saha çalışmalarının yapılması planlanmaktadır. Ayrıca idari kayıtların iyileştirilmesi yoluyla hızlı ve güvenilir veriye kaynağından ulaşılması nihai amaçtır. Bunların yanında mevcut durumda toplanan banka raporlamalarına ek olarak Ödemeler Dengesi İstatistikleri amaçlarına uygun olacak şekilde banka raporlamaları da hazırlanacaktır.

Ödemeler Dengesi İstatistikleri - Tablo Açıklamaları (2019-2020-2021)

I. Cari İşlemler Hesabı

- ❖ Cari işlemler hesabı 2019 yılında 443 milyon ABD doları fazla vermiş Covid-19'un etkileri ile birlikte 2020 yılında 260,4 milyon ABD doları, 2021 yılında ise 47,5 milyon ABD doları açık vermiştir.

A. Dış Ticaret Dengesi

- ❖ 2019 yılında 87,8 milyon ABD doları olan ihracat rakamı, 2020 yılında önceki yıla göre yüzde 26 artarak 110,7 milyon ABD dolarına, 2021 yılında da önceki yıla göre yüzde 35,7 artarak 150,1 milyon ABD dolarına yükselmiştir.
- ❖ 2019 yılında 1.587,9 milyon ABD doları olan ithalat rakamı, 2020 yılında salgının etkisiyle yüzde 16,8 azalarak 1.321 milyon ABD dolarına gerilerken, 2021 yılında normalleşmenin başlaması ile birlikte yüzde 19,5 artarak, 1.578,1 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda

- ❖ 2019 yılında 1.500,1 milyon ABD doları olan dış ticaret açığı, 2020 yılında önceki yıla göre yüzde 19,3 azalarak 1.210,3 milyon ABD dolarına gerilerken, 2021 yılında önceki yıla göre yüzde 18,0 artarak 1.428 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

- ❖ 2019 yılında 1.675,7 milyon ABD doları olan dış ticaret hacmi, 2020 yılında önceki yıla göre yüzde 14,6 azalarak 1.431,7 milyon ABD dolarına gerilerken, 2021 yılında önceki yıla göre yüzde 20,7 artarak 1.728,2 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

B. Hizmetler Dengesi

- ❖ 2019 yılında hizmetler dengesi kaynaklı girişler 1.574,1 milyon ABD doları, 2020 yılında 553,2 milyon ABD doları ve 2021 yılında 935 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı girişlerin en büyük iki kalemi “Seyahat” kalemi altında yer alan “Turizm” ve “Eğitim” kaynaklı gelirlerdir. Turizm kaynaklı gelirler 2019 yılında 1.004,3 milyon ABD doları, 2020 yılında 178,1 milyon ABD doları, 2021 yılında ise 340,3 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Eğitim kaynaklı gelirler ise 2019 yılında 601,2 milyon ABD doları, 2020 yılında 384 milyon ABD doları, 2021 yılında 595,4 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

C. Birincil Gelir Dengesi

- ❖ Birincil gelir dengesi, 2019 yılında 197,1 milyon ABD doları, 2020 yılında 117,8 milyon ABD doları, 2021 yılında ise 114,6 milyon ABD doları fazla vermiştir.

D. İkincil Gelir Dengesi

- ❖ İkincil gelir dengesi kaynaklı girişler 2019 yılında 172 milyon ABD doları, 2020 yılında 278,8 milyon ABD doları, 2021 yılında ise 330,9 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

II. Sermaye Hesabı

- ❖ 2020 yılında 6,8 milyon ABD doları, 2021 yılında da 15,9 milyon ABD doları sermaye çıkışı gerçekleşmiştir.

III. Finans Hesabı

- ❖ KKTC ekonomisine 2019 yılında finans hesabı kalemleri kaynaklı net 26,1 Milyon ABD doları, 2020 yılında net 354,5 milyon ABD doları, 2021 yılında ise net 268,8 milyon ABD doları giriş yaşanmıştır.

1. Doğrudan Yatırımlar

- ❖ Doğrudan yatırımlar vasıtasıyla KKTC ekonomisine net giriş 2019 yılında 190,4 milyon ABD doları, 2020 yılında 189,7 milyon ABD doları, 2021 yılında ise 100 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.
- ❖ 2019 yılında turizm kaynaklı doğrudan yatırım girişi ön plana çıkarken, 2020 ve 2021 yıllarında gayrimenkul kaynaklı yatırım ilk sıralarda yer almış ve sırasıyla 170,1 milyon ABD doları ve 86,8 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2. Portföy Yatırımları

- ❖ 2019 yılında KKTC’de faaliyet gösteren bankaların yurtdışında yerleşik kuruluşlar tarafından ihraç edilen menkul değerlere yönelik yatırımlarında 4,6 milyon ABD doları azalış yaşanırken, 2020 ve 2021 yıllarında sırasıyla 12,7 milyon ABD doları ve 42,7 milyon ABD doları artış yaşanmıştır.

3. Diğer Yatırımlar

- ❖ Diğer yatırımlar kalemine bakıldığında zaman, 2019 yılında net 7,2 milyon ABD doları çıkış, 2020 ve 2021 yıllarında ise sırasıyla net 247,7 milyon ABD doları ve 175,7 milyon ABD doları giriş yaşanmıştır.
 - 2019 yılında KKTC’de faaliyet gösteren bankaların efektif ve yurtdışında yerleşik kuruluşlarda bulundurdıkları hesaplarda 226,2 milyon ABD doları artış yaşanırken, 2020 yılında 199,3 milyon ABD doları, 2021 yılında ise 129,5 milyon ABD doları azalış yaşanmıştır.
 - 2019 yılında krediler kaynaklı KKTC ekonomisinden net çıkış 18,4 milyon ABD doları olarak kaydedilirken, 2020 yılında net 73 milyon ABD doları, 2021 yılında ise net 66,3 milyon ABD doları giriş sağlanmıştır. 2020 ve 2021 yıllarında krediler hesabı altındaki girişlerin büyük bir bölümünü Türkiye Cumhuriyeti kredileri oluşturmaktadır.

4. Rezerv Varlıklar

- ❖ Rezerv varlıklarda 2019 yılında 161,8 milyon ABD doları artış yaşanırken, 2020 ve 2021 yıllarında sırasıyla 70,2 milyon ABD doları rezerv artışı ve 35,8 milyon ABD doları rezerv azalışı gerçekleşmiştir.
 - Rezerv varlıkların alt kalemi olan efektif ve mevduatlarda 2019 yılında 74,3 milyon ABD doları artış, 2020 yılında 405,1 milyon ABD doları azalış, 2021 yılında ise 85,1 milyon ABD doları azalış gerçekleşmiştir.
 - Menkul kıymetlerde ise 2019, 2020 ve 2021 yıllarında sırasıyla 87,3 milyon ABD doları, 475 milyon ABD doları ve 49,4 milyon ABD doları artış gerçekleşmiştir.

IV. Net Hata ve Noksan

- ❖ Net hata ve noksan kalemi 2019 yılında 469,1 milyon ABD doları, 2020 yılında 87,3 milyon ABD doları ve 2021 yılında 205,4 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir

Ödemeler Dengesi İstatistiklerinden yararlanacak tüm kullanıcılara faydalı olmasını diler, kamuoyunun bilgisine sunarız.

KKTC Merkez Bankası

KKTC İstatistik Kurumu

Ödemeler Dengesi İstatistiklerine KKTC Başbakanlık İstatistik Kurumu (<https://stat.gov.ct.tr/>) ve KKTC Merkez Bankası (<http://mb.gov.ct.tr/>) resmi internet sitelerinden ulaşılabilecektir.

Tablo 1. KKTC Ödemeler Dengesi
IMF Altıncı El Kitabı- Analitik Sunum
(Milyon ABD Doları)

		2019	2020	2021
A-	CARİ İŞLEMLER HESABI	443,02	-260,44	-47,47
1.	İhracat	87,83	110,67	150,12
2.	İthalat	1.587,92	1.321,01	1.578,11
	Mal Dengesi	-1.500,09	-1.210,34	-1.427,98
3.	Hizmet Gelirleri	1.936,10	683,04	1.075,49
4.	Hizmet Giderleri	362,04	129,80	140,49
	Mal ve Hizmet Dengesi	73,97	-657,10	-492,98
5.	Birincil Yatırım Kaynaklı Gelirler	307,06	179,72	182,76
6.	Birincil Yatırım Kaynaklı Giderler	109,99	61,91	68,16
	Mal, Hizmet ve Birincil Gelir Dengesi	271,03	-539,28	-378,38
7.	İkincil Yatırım Kaynaklı Gelirler	171,99	278,84	330,91
B.	SERMAYE HESABI	0,00	-6,79	-15,90
C.	FİNANS HESABI	-187,88	-424,71	-233,00
8.	Doğrudan Yatırımlar: Net Varlık Edinimi	0,00	0,00	0,00
9.	Doğrudan Yatırımlar: Net Yükümlülük Oluşumu	190,44	189,65	99,96
10.	Portföy Yatırımları: Net Varlık Edinimi	-4,59	12,68	42,65
11.	Portföy Yatırımları: Net Yükümlülük Oluşumu	0,00	0,00	0,00
12.	Diğer Yatırımlar: Net Varlık Edinimi	-31,11	-144,52	-118,28
12.1.	Efektif ve Mevduatlar	-29,65	-161,68	-98,59
12.2.	Krediler	-1,46	17,15	-19,69
13.	Diğer Yatırımlar: Net Yükümlülük Oluşumu	-38,26	103,22	57,41
13.1.	Efektif ve Mevduatlar	-18,40	13,10	10,78
13.2.	Krediler	-19,86	90,11	46,63
	Cari, Sermaye ve Finans Hesapları	630,89	157,48	169,62
D.	NET HATA VE NOKSAN	-469,11	-87,27	-205,39
	GENEL DENGE	-161,79	-70,21	35,76
E.	REZERV VARLIKLAR	161,79	70,21	-35,76

Tablo 2. KKTC Ödemeler Dengesi
IMF Altıncı El Kitabı - Ayrıntılı Sunum
(Milyon USD) (Sayfa 1/4)

		2019	2020	2021
I -	CARİ İŞLEMLER HESABI	443,02	-260,44	-47,47
	Mal, Hizmet ve Birincil Gelir Dengesi (A+B+C)	271,03	-539,28	-378,38
	Mal ve Hizmet Dengesi(A+B)	73,97	-657,10	-492,98
A.	DIŞ TİCARET DENGESİ	-1.500,09	-1.210,34	-1.427,98
	Toplam Mal İhracatı	87,83	110,67	150,12
	Toplam Mal İthalatı	1.587,92	1.321,01	1.578,11
1	Genel Mal Ticareti (Ödemeler Dengesi Tanımlı)	-1.500,09	-1.213,26	-1.437,32
1.1	İhracat	87,83	106,37	134,77
1.1.1	İhracat f.o.b.	87,83	106,37	134,77
1.1.2	Bavul Ticareti	0,00	0,00	0,00
1.1.3	Uyarlama: Diğer Mallar	0,00	0,00	0,00
1.2	İthalat	1.587,92	1.319,63	1.572,09
1.2.1	İthalat c.i.f.	1.587,92	1.319,63	1.572,09
1.2.2	Uyarlama: Navlun ve Sigorta	0,00	0,00	0,00
1.2.1	Uyarlama: Diğer Mallar	0,00	0,00	0,00
2	Net Transit Ticaret Geliri	0,00	0,00	0,00
3	Parasal Olmayan Altın	0,00	2,92	9,34
	İhracat	0,00	4,29	15,35
	İthalat	0,00	1,37	6,02
B.	HİZMETLER DENGESİ	1.574,06	553,24	935,00
	Gelir	1.936,10	683,04	1.075,49
	Gider	362,04	129,80	140,49
1	Başkasına ait Fiziksel Girdiler İçin İmalat Hizmetleri	0,00	0,00	0,00
	Gelir	0,00	0,00	0,00
	Gider	0,00	0,00	0,00
2	Bakım ve Onarım Hizmetleri	0,00	0,00	0,00
	Gelir	0,00	0,00	0,00
	Gider	0,00	0,00	0,00
3	Taşımacılık	-39,82	-9,94	-11,08
	Gelir	10,76	3,13	4,38
	Gider	50,58	13,07	15,46
3.1	Yolcu	-49,86	-12,72	-15,26
	Gelir	0,00	0,00	0,00
	Gider	49,86	12,72	15,26

KKTC Ödemeler Dengesi IMF Altıncı El Kitabı - Ayrıntılı Sunum (Sayfa 2/4)

3.2	Navlun		0,00	0,00	0,00
		Gelir	0,00	0,00	0,00
		Gider	0,00	0,00	0,00
3.3	Diğer		10,04	2,78	4,18
		Gelir	10,76	3,13	4,38
		Gider	0,72	0,35	0,20
4	Seyahat		1.617,76	568,08	950,42
		Gelir	1.921,17	677,91	1.068,49
		Gider	303,41	109,83	118,06
4.1	Turizm		1.004,34	178,10	340,33
		Gelir	1.276,80	247,62	418,81
		Gider	272,46	69,52	78,48
4.2	Eğitim		601,20	383,97	595,39
		Gelir	630,00	422,13	632,27
		Gider	28,80	38,16	36,88
4.3	Sağlık		12,22	6,00	14,71
		Gelir	14,37	8,15	17,41
		Gider	2,15	2,15	2,70
9	Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri		-3,88	-4,89	-4,35
		Gelir	4,16	2,01	2,62
		Gider	8,05	6,90	6,97
C.	BİRİNCİL GELİR DENGESİ		197,07	117,81	114,60
		Gelir	307,06	179,72	182,76
		Gider	109,99	61,91	68,16
1	Ücret Ödemeleri		-2,35	3,05	11,87
		Gelir	29,66	18,93	27,84
		Gider	32,00	15,88	15,97
2	Yatırım Geliri		199,41	114,76	102,73
		Gelir	277,40	160,79	154,92
		Gider	77,99	46,03	52,19
2.1.	Doğrudan Yatırım		-24,89	-12,78	-19,90
		Gelir	0,00	0,00	0,00
		Gider	24,89	12,78	19,90
2.2.	Portföy Yatırımları		25,30	10,28	12,23
		Gelir	25,30	10,28	12,23
		Gider	0,00	0,00	0,00

KKTC Ödemeler Dengesi IMF Altıncı El Kitabı - Ayrıntılı Sunum (Sayfa 3/4)

2.3.	Diğer Yatırımlar	199,00	117,27	110,40
2.3.1.	Faiz ve Benzeri Gelirler	252,10	150,52	142,69
2.3.1.1	Merkez Bankası	123,86	80,73	68,46
2.3.1.2	Bankalar	128,24	69,79	74,23
2.3.2.	Faiz ve Benzeri Giderler	53,10	33,25	32,29
2.3.2.1	Merkez Bankası	6,79	1,27	1,40
2.3.2.2	Bankalar	46,31	31,98	30,90
D.	İKİNCİL GELİR DENGESİ	171,99	278,84	330,91
1	Genel Hükümet	101,93	150,54	150,70
2	Diğer Sektörler	70,05	128,30	180,20
2.1.	Kişisel Transferler	44,95	52,93	87,51
2.1.1.	İşçi Gelirleri	44,95	52,93	87,51
2.1.2.	Diğer Kişisel Transferler	0,00	0,00	0,00
2.2.	Diğer Transferler	25,10	75,37	92,69
II -	SERMAYE HESABI	0,00	-6,79	-15,90
1	Üretilmeyen ve Finansal Olmayan Varlıklar	0,00	-6,79	-15,90
III -	FİNANS HESABI	-26,09	-354,50	-268,76
1.	Doğrudan Yatırımlar	-190,44	-189,65	-99,96
1.1.	Net Varlık Edinimi	0,00	0,00	0,00
1.1.1.	Sermaye	0,00	0,00	0,00
	Yatırım	0,00	0,00	0,00
	Tasfiye	0,00	0,00	0,00
1.1.2.	Diğer Sermaye (Net)	0,00	0,00	0,00
1.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	190,44	189,65	99,96
1.2.1.	Sermaye	154,88	19,53	13,11
	Yatırım	154,88	19,53	13,11
	Tasfiye	0,00	0,00	0,00
1.2.2.	Diğer Sermaye (Net)	0,00	0,00	0,00
1.2.3.	Gayrimenkul (Net)	35,55	170,13	86,84
2.	Portföy Yatırımları	-4,59	12,68	42,65
2.1.	Net Varlık Edinimi	-4,59	12,68	42,65
2.1.1.	Genel Hükümet	0,00	0,00	0,00
2.1.2.	Bankalar	-4,59	12,68	42,65
2.1.3.	Diğer Sektörler	0,00	0,00	0,00
2.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	0,00	0,00	0,00
2.1.1.	Genel Hükümet	0,00	0,00	0,00
2.1.2.	Bankalar	0,00	0,00	0,00
2.1.3.	Diğer Sektörler	0,00	0,00	0,00

KKTC Ödemeler Dengesi IMF Altıncı El Kitabı - Ayrıntılı Sunum (Sayfa 4/4)

3.	Diğer Yatırımlar	7,15	-247,74	-175,69
3.1.	Efektif ve Mevduatlar	-11,25	-174,78	-109,37
3.1.1.	Net Varlık Edinimi	-29,65	-161,68	-98,59
3.1.1.1.	Bankalar	226,19	-199,28	-129,49
3.1.1.1.1	TL	161,86	-220,24	-96,67
3.1.1.1.2	YP	64,33	20,96	-32,82
3.1.1.2.	Diğer Sektörler	-255,84	37,61	30,90
3.1.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	-18,40	13,10	10,78
3.1.2.1.	Bankalar	2,97	-9,97	11,03
3.1.2.2.	Diğer Sektörler	-21,37	23,07	-0,24
3.2.	Krediler	18,40	-72,96	-66,33
3.2.1.	Net Varlık Edinimi	-1,46	17,15	-19,69
3.2.1.1.	Merkez Bankası	0,00	0,00	0,00
3.2.1.2.	Bankalar	-1,46	17,15	-19,69
3.2.1.3.	Genel Hükümet	0,00	0,00	0,00
3.2.2.	Net Yükümlülük Oluşumu	-19,86	90,11	46,63
3.2.2.1.	Merkez Bankası	0,00	0,00	0,00
3.2.2.2.	Bankalar	-2,70	-0,04	0,06
3.2.2.3.	Genel Hükümet	0,00	80,42	55,32
3.2.2.4.	Diğer Sektörler	-17,17	9,73	-8,74
4.	Rezerv Varlıklar	161,79	70,21	-35,76
4.1.	Altın	0,19	0,30	-0,06
4.2.	Diğer Rezerv Varlıklar	161,60	69,91	-35,71
4.2.1.	Efektif ve Mevduatlar	74,32	-405,09	-85,07
4.2.2.	Menkul Kıymetler	87,28	475,01	49,36
IV -	NET HATA VE NOKSAN	-469,11	-87,27	-205,39